

international approaches to the calculation of tariffs for the use of radio frequency resource. An algorithm for constructing methodology for calculating tariffs for works (services) of state enterprises for the implementation of state supervision over the use of radio frequency resource of Ukraine is developed and justified

УДК 330.322.01

Щербакова І.Б., здобувач
Одеський національний
політехнічний університет

АДАПТИВНІСТЬ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД В ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЇ ДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ МАЛИМИ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ЗАСАДАХ ПРОЕКТНОГО БІЗНЕС-ПАРТНЕРСТВА

В статті представлено аналіз наукових думок в аспекті визначення поняття інвестиції, з цілю висвітлення їх адаптивності до сучасних умов господарювання промислових підприємств, а саме сприяння вирішенню питань залучення інвестицій малими промисловими підприємствами. Огляд дав можливість виявити чинники несприятливості існуючих теоретичних засад подоланню проблеми дефіциту фінансування проектів малих промислових підприємств, такі як: відсутність акценту на залученні інвестицій; не враховуються особливості розмірів підприємств; брак наявності ознак проектного бізнес-партнерства. Розкрито подвійний зміст досліджених понять в загальному та практичному розрізі.

Постановка проблеми. Світова економічна теорія і практика економічних трансформацій ринкової економічної системи засвідчує, що малі підприємства відіграють специфічну і, водночас, фундаментальну роль у стабілізації ринкової економіки, особливо в її становленні. Але для спостереження позитивної тенденції зазначених аспектів малі промислові підприємства необхідно забезпечити можливість розробляти та впроваджувати інвестиційні проекти. В сучасних умовах господарювання на шляху інвестиційного розвитку стає проблема дефіциту інвестицій та висока вартість користування інвестиційними ресурсами. З цих обставин слідує своєчасність використання нових способів залучення інвестицій для малих промислових підприємств, таких як проектно-бізнес-партнерство. Але для розробки інструментарію потрібен відповідний теоретичний базис. Для цього необхідно провести аналіз підходів до визначення поняття інвестиції та надати напрямки його вдосконалення.

Аналіз останніх публікацій та досліджень, які призначені дослідженню поняття інвестиції показав різноманіття кутів погляду вчених та підходів до його трактування. Цьому питанню приділяли увагу такі науковці як О. Балан, І. Бланк, О. Вовчак, М. Денисенко, Н. Єфімова, Дж. Кенс, В. Козлова, О. Мертенс, Мочерний, Б. Райзберг, А. Пересада, К. Салига, Федоренко, У. Шарп, В. Шевчук та інші. Але під впливом мінливості сучасних умов господарювання деякі аспекти потребують перегляду та вдосконалення.

Метою статті є висвітлення в досліджених підходах до визначення поняття інвестиції напрямів вдосконалення в аспекті підвищення адаптивної властивості її використання в залученні інвестицій малими промисловими підприємствами.

Виклад основного матеріалу. Основні підходи щодо визначення терміну «інвестиції» у наукових джерелах узагальнено в таблиці 1, у розрізі присутності в них адаптивних ознак до сучасної проблематики малих підприємств промисловості, яка характеризується відсутністю достатнього обсягу інвестицій, а саме: акцент на залучення інвестицій; врахування розміру підприємства; наявність ознак проектного бізнес-партнерства, як способу залучення інвестицій.

Підходи щодо визначення «інвестиції» у наукових джерелах

Автор	Визначення	Присутність у визначенні ознак їх адаптивності до сучасних умов:		
		акцент на залученні інвестицій	врахування розміру підприємства	ознаки проектного бізнес-партнерства
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [1]	Інвестиції - всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект»;	ні	ні	ні
Балан О. С. [2]	Інвестиції – це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал;	ні	ні	ні
Бланк І. О. [3]	Інвестиції – це вкладення капіталу в усіх його формах у різні об'єкти (інструменти) господарської діяльності підприємства з метою отримання прибутку, а також з метою досягнення іншого економічного чи неекономічного ефекту, досягнення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з чинниками часу, ризику та ліквідності;	ні	ні	ні
Великий економічний словник [4]	Інвестиції (і.) – сукупність витрат, які реалізуються у формі довгострокових вкладень приватного або державного капіталу в різні галузі національної (внутрішні і.) або зарубіжної(закордонні і.) економіки з метою отримання прибутку: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, технології, машини, устаткування, ліцензії, в тому числі і на товарні знаки (кредити, будь-яке інше майно або майнові права, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів	ні	ні	ні

Автор	Визначення	Присутність у визначенні ознак їх адаптивності до сучасних умов:		
		акцент на залученні інвестицій	врахування розміру підприємства	ознаки проектного бізнес-партнерства
	діяльності з метою отримання прибутку (доходу));			
Вовчак О. Д. [5]	Інвестиції – це витрати на створення, розширення й технічне переозброєння капіталу;	ні	ні	ні
Денисенко М.П. [6]	Інвестиції – це те, що відкладається на завтра, одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони відкладаються на збільшення запасів, іншу - ресурси, які направляються на розширення виробництва;	ні	ні	ні
Єфімова Н.[7]	Інвестиції – це активи, критерієм оцінки яких є їх окупність, тобто швидкість повернення інвестору вкладених коштів у формі грошових потоків, які генерують втіленням у життя фінансових проектів;	ні	ні	ні
Кейнс Дж.М. [8]	Інвестиції - поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду. Це «... та частина доходу за даний період, яка не була використана для споживання»;	ні	ні	ні
Козлова В. [9]	Інвестиції – це кошти, майнові й інтелектуальні цінності держави, юридичних і фізичних осіб, що направляються на створення нових підприємств, реконструкцію і технічне переозброєння діючих, придбання нерухомості, акцій, облігацій, інших цінних паперів з метою одержання прибутку;	ні	ні	ні
Мочерний С. В. [10]	Інвестиції – це набір благ та цінностей, які вкладають у підприємницьку діяльність з метою отримання доходу в майбутньому;	ні	ні	ні
Федоренко В.Г. [11]	Інвестиції - вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення. Приріст капіталу в результаті його інвестування є компенсацією за	ні	ні	ні

Автор	Визначення	Присутність у визначенні ознак їх адаптивності до сучасних умов:		
		акцент на залученні інвестицій	врахування розміру підприємства	ознаки проектного партнерства
	ризик втрат від інфляції та неодержання процентів від банківських вкладень капіталу	ні	ні	ні
Шарп У. [12]	«інвестувати» означає "позбутися" грошей сьогодні для того, щоб отримати більшу їх суму у майбутньому;	ні	ні	ні

Аналізуючи данні табл. 1, дослідження та публікації інших вчених можемо зробити такі висновки. Так, дослідник Салига К.С. [13] інвестиції (капітальні вкладення) розглядає в двох аспектах: як процес, що відображає рух вартості в ході відтворення основних фондів, і як економічну категорію – систему економічних відносин, пов'язаних з рухом вартості, авансованої в основні фонди. Він вважає, що капітальні вкладення продукують лише процес створення основних фондів, тоді як грошові кошти можуть вкладатися і в немайнові активи та розвиток соціальної сфери. Аналогічні протиріччя можна зустріти в наукових працях досить часто, що, в принципі, обумовлюється складністю розуміння поняття інвестицій внаслідок їх багатогранності, а ототожнення інвестицій з капітальними вкладеннями обумовлено тенденційністю поглядів вчених, які формувалися за планово – економічної системи господарювання. Також не спостерігається відповідність цього погляду сучасним вимогам середовища – акцент на залучення інвестицій промисловими підприємствами, врахування їх розмірів та присутність ознак проектного бізнес-партнерства.

В свою чергу А.Пересада стверджує, що «економічна природа інвестицій дещо інша, ніж капітальних вкладень» [14] і обґрунтовує це тим, що інвестиції – це значно ширша економічна категорія, ніж довгострокове вкладення капіталу в економіку, які можуть здійснюватися в найрізноманітніших формах: реальній, фінансовій, інтелектуальній, інноваційній. Проте його ствердження, що інвестиції здійснюються лише у високоефективні проекти, де є прибуток, доход чи дивіденди, слід визнати дискусійним, оскільки в завідомо неефективний проект інвестиції не практикуються і такий принцип не існує в системі визначення економічних понять. Увага на прибутковість є важливим чинником і в сучасних умовах це можна використовувати, але як додаткову функцію привабливості інвестиційних проектів для вирішення проблем залучення інвестицій.

В наукових працях та довідкових матеріалах трактування поняття інвестицій інколи ґрунтується на засадах спеціалізації вченого з досліджень певної проблематики і висвітлюється односторонньо. Наприклад, в сучасному економічному словнику поняття інвестиції трактується як довгострокові вкладення капіталу, які мають віддачу через значний період після вкладень [15]. Дане визначення має досить суттєвий недолік в тому, що інвестиції розглядаються лише з точки зору довгострокових вкладень, тоді як вони можуть бути і короткостроковими. І цей підхід не є адаптованим до сучасних умов господарювання, яке характеризується недостатністю інвестиційних ресурсів, що підлягає удосконаленню.

Автори дефініції не враховують напрямів і призначення інвестицій [1,4,5]. Подібним й ще більш звуженим і одностороннім подається визначення інвестицій у словнику сучасних економічних і правових термінів «... вкладення капіталу у будь-яку справу шляхом придбання цінних паперів або безпосередньо підприємством для одержання додаткового прибутку». Незрозумілим залишається, чому у визначенні на першому плані стоїть

придбання цінних паперів, які не беруть безпосередньої участі в здійсненні технологічного процесу виробництва і організації господарської діяльності підприємства. Ми згодні що функція «вкладення для одержання додаткового прибутку» є важлива, але як додаткова функція у розрізі вирішування головного питання - залучення інвестицій промисловими підприємствами.

«Інвестиції – довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства в середині країни та за її межами з метою привласнення прибутку». Під довготривалими вкладеннями, на нашу думку, автори енциклопедичного словника розуміють вкладення в основні засоби, які забезпечують виробничий процес підприємству. Проте вкладення можуть здійснюватися у різні сфери і, додамо, за різних умов. Тому такий методичний підхід до визначення поняття інвестицій (з метою одержання прибутку) не зовсім є коректним. Даний матеріал для обраної сфери досліджень можемо застосувати за умовам вдосконалення аспектів: українські промислові підприємства (як об'єкти інвестування) і головною функцією інвестицій є залучення інвестицій.

У законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що «інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких створюється прибуток або досягається соціальний ефект» [1]. Ідентичним, викладеному в законі, подається трактування інвестицій у фінансовому словнику-довіднику. «Інвестиціями називаються усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької, інших видів діяльності, з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту». До цінностей, визначених положеннями закону, належать: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і нерухоме майно, майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом та іншими видами інтелектуальних цінностей тощо. У своїй сукупності зазначені цінності, зрозуміло, можуть забезпечити прибуток лише у статусі їх діяльності. Бо прибуток – це надлишок доходу над витратами підприємця, які включають витрати пов'язані з відтворенням засобів виробництва і виплатою заробітної плати персоналу. Тому в реальному житті розглядати інвестиції як джерело одержання прибутку можна не завжди – це залежить, в основному, від мотивації. Кошти, вкладені в речову форму, тобто на придбання засобів виробництва, не забезпечують здійснення процесу суспільного виробництва і одержання прибутку, а лише створюють умови для цього. Не інвестиції, а підприємницька діяльність і праця людей виступають джерелом одержання прибутку. Більш того, сьогодні саме вдосконалення теоретичної бази залучення інвестицій є основою запуску позитивних змін на промислових підприємствах, але цього в законодавчому варіанті визначення інвестиції ми не спостерігаємо.

«Інвестиціями у людський капітал вважаються витрати на здобуття освіти, кваліфікації, підготовку та перепідготовку робітників, підтримку здоров'я, інформаційне забезпечення тощо. Величина людського капіталу оцінюється потенційним доходом, який він може приносити власнику». Такий методологічний підхід до розуміння сутності інвестицій простежується не в усіх поглядах вчених і наукових джерелах, в тому числі і в законі України «Про інвестиційну діяльність», та більш підходить до наукових ніж до промислових виробництв.

В.Шевчук та П.Рогожин інвестиції подають як видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал [16]. Їх методичний підхід обмежується оцінкою вкладення коштів в основні і оборотні фонди, що значно звужує справжню суть і природу реальних інвестицій. Також він не несе ознаки адаптивності до сучасних умов: орієнтованість на залучення інвестицій, урахування впливу розмірів промислових підприємств, та ознак проектного бізнес – партнерства.

«Реальні інвестиції – це вкладення у виробничі фонди. Переважно це вкладення у матеріальні активи – будівлі, обладнання, споруди і інші товарно-матеріальні цінності, а

також нематеріальні активи (патенти, ліцензії «ноу-хау», техніка, науково-практична, інструктивна, технологічна, проектно-кошторисна і інша документація)» [4]. Функція реальних інвестицій як забезпечення витрат на відновлення та оновлення капіталу, пов'язаних з фізичним зносом або моральним старінням засобів виробництва, в сучасних умовах повинна враховуватись, але як додаткова в аспекті вирішування проблем залучення інвестицій промисловими підприємствами.

До реальних інвестицій відносяться затрати на матеріальні об'єкти або послуги, які будуть використовуватися протягом певного проміжку часу, причому О.Мертенс наголошує на тому, що протягом такого використання вони повинні приносити їх власнику певний дохід чи інші види вигод [17]. Ми згодні з думкою автора, з вище вказаною функціональною реалізацією визначення інвестицій, але за умов вдосконалення до сучасних економічних обставин. А саме, використання його як додаткової функції у розрізі вирішення головного питання – залучення інвестицій промисловими підприємствами.

Висновки. Аналіз існуючих точок зору різних науковців свідчить про те, що формування поняття «інвестиції» як теоретичної засади є різноаспектним та динамічним процесом.

Зміна суттєвості категорії «інвестиції» під впливом фактору часу забезпечує її динамічність та еволюційність. Це спостерігається завдяки постійно діючому в науці механізму адаптації визначень та основних категорій до сучасних умов економічного середовища. Таким чином динамічна властивість теорії визначає її спроможність сприянню вирішення актуальних проблем, в нашому випадку залученню інвестицій малими промисловими підприємствами.

Зміна суттєвості категорії «інвестиції» під впливом факторів різноманітності кутів розпакування сенсу робить їх різноаспектним. Це спостерігається в адаптації до суб'єктів господарювання та актуальним проблемам. Таким чином різноаспектна властивість теорії визначає її спроможність сприянню вирішення актуальних проблем для конкретної групи суб'єктів, в нашому випадку малим промисловим підприємствам в залученні інвестицій.

Тому теоретичні засади залучення інвестицій взагалі і їх категорію «інвестиції» зокрема, пропонуємо відображати подвійно. По-перше, в загальному аспекті як масив накопиченого досвіду, сформованого часом і всебічними дослідженнями вчених. По-друге, в межах сучасного питання в контексті визначеного суб'єкту, як практичні і конкретні властивості його рішення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Відомості ВР України, 1991. – № 47. – С. 646–664.
2. Балан О. С. *Управління процесом прийняття інвестиційних рішень на підприємствах виробничої сфери: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.С. Балан – Одеса, 2014. – Одеський національний політехнічний університет – 496 с.*
3. Бланк И. А. *Управление инвестициями предприятия / И. А. Бланк // Энциклопедия финансового менеджера. – Вып. 3. – 2003. – 480 с.*
4. *Большой экономический словарь / [под ред. А. Б. Борисова]. – М. : Книж. мир, 2007. – 896 с.*
5. Вовчак О. Д. *Інвестування: Навч. посіб. / О. Д. Вовчак – Львів: Новий Світ-2000, 2008. – 544 с.*
6. Денисенко М. П. *Основи інвестиційної діяльності / М. П. Денисенко. – К. : Алерта, 2001. – 338 с.*
7. Єфімова Н.С. *Сучасні проблеми управління інвестиційною діяльністю на підприємстві / Н.С. Єфімова // Економічний простір: зб. наук. пр. – 2009. – № 22. – 25 с.*

8. Кейнс Дж. *Общая теория занятости, процента и денег* / Дж. Кейнс // *Антология экономической классики*. – М. : Эконов, 1993. – 534 с.
9. Козлова В.В. *Сучасний стан та перспективи інвестування в основний капітал промислових підприємств України* / В.В. Козлова // *Економічний простір: зб. наук. пр.* – 2009 р. – Вип. № 23, (2). – С. 56–65.
10. Мочерний С. В. *Економічна теорія: Навч. посіб.* / С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – К.: Академія, 2009. – 640 с.
11. Федоренко В. Г. *Страховий та інвестиційний менеджмент* / В. Г. Федоренко, В. Б. Захожай, О. Г. Чувардинський [та ін.]. – К. : МАУП, 2002. – 344 с.
12. Шарп У. *Інвестиції : пер. с англ.* / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М. : Инфра-М, 2001. – 1028 с.
13. Салига К.С. *Ефективність реальних інвестицій : монографія.* / К.С. Салига. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 284 с.
14. Пересада А.А. *Інвестиційний процес в Україні.* / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 1998. – 392 с.
15. Райзберг Б.А. *Современный экономический словарь.* / Б.А. Райзберг, А.Ш. Лозовський, Е.Б. Стародубова. – 2-е изд, испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 560 с.
16. Шевчук В.Я. *Основи інвестиційної діяльності.* / В.Я. Шевчук, П.С. Рогожин. – К. : Генеза, 1997. – 384 с.
17. Мертенс А.В. *Інвестиції : курс лекцій по сучасній фінансовій теорії.* / А.В. Мертенс. – К. : Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.

Щербакова І. Адаптивність теоретических основ в определении понятия инвестиции к привлечению инвестиций малыми промышленными предприятиями на основе проектного бизнес-партнерства. В статті представлено аналіз наукових мнень в аспекті определения понятия инвестиция, с целью освещение их адаптивности к современным условиям хозяйствования промышленных предприятий, а именно содействию решения вопросов привлечения инвестиций малыми промышленными предприятиями. Обзор дал возможность выявить факторы не способствования существующих теоретических подходов к преодолению проблемы дефицита финансирования проектов малых промышленных предприятий, такие как: отсутствие акцента на привлечении инвестиций; не учитываются особенности размеров предприятий; недостаток наличия признаков проектного бизнеса-партнерства. Раскрыто двойное содержание исследованных понятий, в общем и практическом разрезе.

Shcherbakova I. The investment concept defining; theoretical bases adaptability when small business industry investments engaging on the basis of project business partnership. The article exposes an analysis of scientific opinions in terms of the investment definition, with the aim of highlighting its adaptability to modern conditions of industrial enterprises management, i.e. namely facilitation in solving problems of attracting investments to small business enterprises. The study effected allowed identifying the factors conditioning the existing theoretical foundations' adversity to overcoming the deficit in small industries' projects financing, such as the lack of emphasis on investment engagement; lack of accounting such feature as the enterprises 'size; still not evident are the project business partnership features. Revealed is the studied concepts' double meaning in general and practical aspects.